

ΕΡΓΟ ENABLE

"ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝΤΑΣ ΣΧΟΛΕΙΑ
ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΣΤΟ
ΤΡΑΥΜΑ

ΕΓΓΡΑΦΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ"

επεξεργασία από pistes solidaires

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ENABLE

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

pistes solidaires
symplexis

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Το παρόν έγγραφο πολιτικής δημοσιεύεται στο πλαίσιο του έργου "ENABling School Integration of migrant and refugee children through social and Emotional learning interventions to address psychosocial trauma - ENABLE" που χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα Erasmus+ της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2022-1-FR01-KA220-SCH-000087053).

Τίτλος

ENABLE Project : Building Trauma-Sensitive Schools Toolkit

Year

2024

Εκδότης

Soha Lemaître-El Jammal, Pistes Solidaires, Γαλλία

Αξιολογητές

Angeliki Karageorgopoulou, Δ/νση Α/θμιας & Β/θμιας Εκπαίδευσης Στερεάς Ελλάδας
Bilal Kılınc & Ercan Küçükarslan, Mamak İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü, Τουρκία
Dimitrios Moschos, ReadLabs Brussel, Βέλγιο
Maria Menegaki, Symplexis, Greece
Mohamed Bashir Omar, CESIE, Ιταλία
Sara Sow Linares, Sirius Network, Βέλγιο

Σχεδιασμός και Διάταξη

Pistes Solidaires, France

Άδεια

CREATIVE COMMONS BY-NC-SA 4.0 DEED Attribution-Noncommercial-Share Alike 4.0 International

Επιτρέπεται να:

- **Μοιράζεστε**- αντιγράψετε και αναδιαμενέτε το υλικό σε οποιοδήποτε μέσο ή μορφή.
- **Προσαρμόζετε**- διασκευάζετε, μετασηματίζετε και αξιοποιείτε το υλικό.
- Ο δικαιούχος δεν μπορεί να ανακαλέσει αυτά τα δικαιώματα εφόσον συμμορφώσετε με τους όρους της άδειας χρήσης.

Αποποίηση ευθύνης: Το έργο χρηματοδοτήθηκε με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η παρούσα δημοσίευση αντικατοπτρίζει τις απόψεις μόνο του συγγραφέα και η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν. Αριθμός έργου: 2022-1-FR01-KA220-SCH-000087053

Υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- **Αναφορά**- Πρέπει να δώσετε την κατάλληλη αναφορά, να παρέχετε σύνδεσμο προς την άδεια χρήσης και να αναφέρετε αν έχουν γίνει τροποποιήσεις. Μπορείτε να το κάνετε με οποιοδήποτε εύλογο τρόπο, χωρίς ωστόσο να υποδηλώνεται πως ο δικαιούχος σας έχει δώσει την έγκρισή του ή έχει εγκρίνει τη χρήση σας.
- **Μη εμπορική χρήση** - Δεν μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το υλικό για εμπορικούς σκοπούς.
- **ShareAlike** - Εάν αναμίξετε, μεταμορφώσετε ή αναπτύξετε το υλικό, θα πρέπει να διανεμίσετε τις προσθήκες σας με την ίδια άδεια χρήσης που ισχύει και για το πρωτότυπο.
- **Δεν υπάρχουν επιπρόσθετοι περιορισμοί** - Δεν μπορείτε να εφαρμόσετε οποιοδήποτε νομικούς όρους ή τεχνολογικά μέτρα που παρεμποδίζουν νομικά άλλους να προβούν σε επιτρεπόμενες από την άδεια χρήσης ενέργειες.

Σημειώσεις:

- Δεν υποχρεούστε να συμμορφώσετε με την άδεια χρήσης για υλικό που είναι κοινό κτήμα ή όταν η χρήση σας επιτρέπεται από ισχύουσα εξάιρεση ή περιορισμό.
- Δεν παρέχεται καμία εγγύηση. Η άδεια χρήσης ενδέχεται να μην σας παρέχει όλες τις απαραίτητες εξουσιοδοτήσεις για τη χρήση που επιθυμείτε να κάνετε. Για παράδειγμα, άλλα δικαιώματα, όπως τα δικαιώματα δημοσιότητας, προστασίας της ιδιωτικής ζωής ή ηθικά δικαιώματα, ενδέχεται να περιορίζουν τη χρήση του υλικού...

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.6

ΤΟΜΕΙΣ.13

ΤΟΜΕΑΣ 7: ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ .118

Α- Εκπαιδευτικοί που δουλεύουν με μετανάστες, πρόσφυγες και εκτοπισμένους μαθητές .20

Β- Σχολεία και Διευθυντές σχολείων .21

Γ- Ενδιαφερόμενα μέρη σε εθνικό επίπεδο (Υπουργεία, Δήμοι, Τμήματα Εκπαίδευσης) .22

Δ- Ενδιαφερόμενα μέρη σε ευρωπαϊκό επίπεδο (Ευρ. Επιτροπή, Ευρ. Χώρος Εκπαίδευσης, Συμβούλιο της Ευρώπης) .24

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τα τελευταία χρόνια, οι εκπαιδευτικοί και η ηγεσία των σχολείων αναγνωρίζουν όλο και περισσότερο τον βαθύ αντίκτυπο που έχει το τραύμα στην ανάπτυξη, τη συμπεριφορά και τη μάθηση των μαθητών. Το τραύμα μπορεί να προέρχεται από ποικίλες εμπειρίες, όπως κακοποίηση, παραμέληση, φτώχεια, οικογενειακή αστάθεια και βία στην κοινότητα, καθώς και από μορφές που θεμελιώνονται σε συγκεκριμένες περιστάσεις, όπως η μετανάστευση και η εξορία. Όταν οι μαθητές/τριες αντιμετωπίζουν αντιξοότητες, το άγχος που προκύπτει μπορεί να έχει μόνιμες επιπτώσεις στην ανάπτυξη του εγκεφάλου, τη συναισθηματική ρύθμιση και τη συμπεριφορά, διαταράσσοντας συχνά την ικανότητά τους να συμμετέχουν πλήρως στη μάθηση και να δημιουργούν υγιείς σχέσεις με τους/τις συμμαθητές/τριες τους, τους/τις εκπαιδευτικούς και την υπόλοιπη εκπαιδευτική κοινότητα. Αναγνωρίζοντας το γεγονός αυτό, τα σχολεία έχουν αρχίσει να δίνουν προτεραιότητα σε πρακτικές που βασίζονται στην πληροφόρηση για το τραύμα, οι οποίες επικεντρώνονται στην κατανόηση και την αντιμετώπιση των αναγκών των μαθητών/τριων που ενδέχεται να φέρουν το αόρατο βάρος τραυματικών εμπειριών.

Οι πρακτικές που βασίζονται στο τραύμα αποσκοπούν στη δημιουργία ενός ασφαλούς, υποστηρικτικού σχολικού περιβάλλοντος, όπου οι μαθητές και οι μαθήτριες θα αισθάνονται σεβασμό, κατανόηση και εκτίμηση. Αυτές οι πρακτικές περιλαμβάνουν στρατηγικές σε επίπεδο σχολείου, οι οποίες αντιμετωπίζουν τις κοινωνικοσυναισθηματικές ανάγκες όλων των μαθητών/τριων, ενώ παρέχουν στοχευμένη υποστήριξη σε όσους και όσες έχουν βιώσει αντιξοότητες. Τέτοιες στρατηγικές μπορεί να περιλαμβάνουν την προώθηση θετικών σχέσεων με ενήλικες και συνομηλίκους, την ενσωμάτωση της κοινωνικο-συναισθηματικής μάθησης στο πρόγραμμα σπουδών και τη χρήση τεχνικών πειθαρχίας που δίνουν προτεραιότητα στην ενσυναίσθηση και την κατανόηση έναντι των τιμωρητικών αντιδράσεων. Οι πρακτικές με βάση το τραύμα δεν βοηθούν απλώς τους μαθητές και τις μαθήτριες να αισθάνονται ασφάλεια και υποστήριξη, αλλά προωθούν επίσης ενεργά τη θεραπεία και την ανθεκτικότητα. Με τη δημιουργία μιας σχολικής κουλτούρας που να παρέχει φροντίδα και συνέπεια, οι εκπαιδευτικοί είναι σε θέση να ενδυναμώνουν τους/τις μαθητές/τριες ώστε να αναπτύξουν δεξιότητες αντιμετώπισης, να βελτιώνουν την αυτορρύθμιση και να ενισχύουν την αίσθηση της αυτοεκτίμησής τους.

Η σημασία των πρακτικών που βασίζονται στην πληροφόρηση για το τραύμα στα σχολεία υπερβαίνει την ατομική ευημερία - οι πρακτικές αυτές είναι σημαντικές για την προώθηση ενός εκπαιδευτικού περιβάλλοντος χωρίς αποκλεισμούς και με ισότητα. Η έρευνα έχει δείξει ότι οι ευαισθητοποιημένες προσεγγίσεις σε θέματα τραύματος συμβάλλουν στη βελτίωση των σχολικών αποτελεσμάτων, στην καλύτερη φοίτηση και στη μείωση των περιστατικών βίαιης συμπεριφοράς, καθώς οι μαθητές/τριες που αισθάνονται ασφάλεια και υποστήριξη είναι πιο πιθανό να παραμείνουν αφοσιωμένοι/ες και να διατηρήσουν το κίνητρό τους για μάθηση. Επιπλέον, οι πρακτικές με γνώμονα το τραύμα βοηθούν τα σχολεία να απομακρυνθούν από σωφρονιστικά πειθαρχικά μέτρα, τα οποία μπορεί να τραυματίσουν εκ νέου τους μαθητές και τις μαθήτριες και να διαιωνίσουν έναν κύκλο αρνητικής συμπεριφοράς. Αντ' αυτού, οι προσεγγίσεις με ευαισθησία στο τραύμα ενθαρρύνουν την κατανόηση και την εμπιστοσύνη, συμβάλλοντας στην αποκλιμάκωση των συγκρούσεων και στην καλλιέργεια ενός πιο θετικού σχολικού κλίματος. Αυτή η προσέγγιση δεν ωφελεί μόνο μαθητές/ριες που έχουν βιώσει τραύμα, αλλά εμπλουτίζει και την εκπαιδευτική εμπειρία όλων των μαθητών/ριών, καθώς προάγει την ενσυναίσθηση, τον σεβασμό και την ψυχική ανθεκτικότητα σε ολόκληρη τη σχολική κοινότητα.

Σε έναν ολοένα και πιο πολύπλοκο κόσμο, αυτές οι πρακτικές είναι απαραίτητες για την προετοιμασία των μαθητών/ριών ώστε να αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις με ανθεκτικότητα και αισιοδοξία, δίνοντάς τους τα εφόδια όχι μόνο για να πετύχουν στο σχολείο αλλά και για να ζήσουν μια ικανοποιητική ζωή πέρα από την τάξη.

ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΤΟΥ ΕΓΓΡΑΦΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Στόχος του παρόντος εγγράφου πολιτικής είναι να παράσχει εφαρμόσιμες συστάσεις για τη δημιουργία σχολείων με ευαισθησία ως προς το τραύμα, τα οποία θα αντιμετωπίζουν τις ψυχοκοινωνικές ανάγκες των παιδιών μεταναστευτικών/ προσφυγικών/ εκτοπισμένων κοινοτήτων (MRD).

Οι λεπτομερείς συστάσεις χρησιμεύουν ως ένας πρακτικός οδικός χάρτης για τα σχολεία, τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους ενδιαφερόμενους φορείς για τη μετατροπή των εκπαιδευτικών συστημάτων σε χώρους που θα παρέχουν φροντίδα και δικαιοσύνη και θα δίνουν τη δυνατότητα σε όλους τους μαθητές να επιτύχουν και να ευδοκμήσουν.

Το παρόν έγγραφο πολιτικής, από κοινού με την εργαλειοθήκη πολιτικής του έργου ENABLE, μέσω ενός ολοκληρωμένου πλαισίου που βασίζεται στις παρεμβάσεις κοινωνικής και συναισθηματικής μάθησης (SEL), αποσκοπεί:

- να εξοπλίσει τους/τις εκπαιδευτικούς και διευθυντές/ντριες σχολείων με πρακτικές και στρατηγικές που βασίζονται σε στοιχεία για την αποτελεσματική υποστήριξη των μαθητών/τριών μεταναστευτικών/ προσφυγικών/ εκτοπισμένων κοινοτήτων (MRD).
- να καθοδηγήσει τα σχολεία με στόχο την καλλιέργεια χώρων χωρίς αποκλεισμούς που να ανταποκρίνονται στις πολιτισμικές ανάγκες και να διευκολύνουν την ένταξη και την ευημερία όλων των μαθητών/τριών, ιδίως εκείνων που έχουν πληγεί από τραύμα.
- να ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ των βασικών ενδιαφερομένων, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών, των διευθυντών/τριων των σχολείων, των οικογενειών και της ευρύτερης κοινότητας, για τη δημιουργία ανθεκτικών δικτύων υποστήριξης.
- να ενημερώσει και επηρεάσει την εκπαιδευτική πολιτική σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο με την παροχή στοχευμένων συστάσεων που προωθούν τη συστηματική αλλαγή.

ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΕΓΓΡΑΦΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

- Εκπαιδευτικοί, διευθυντές σχολείων και μη διδακτικό προσωπικό για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση,
- Τοπικοί, εθνικοί και ευρωπαϊκοί πολιτικοί φορείς

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΤΡΑΥΜΑ

Η Πολιτική της Διαφορετικότητας στο πλαίσιο ενός σχολείου με γνώμονα το τραύμα είναι μια ουσιαστική δέσμευση για την αναγνώριση και τον σεβασμό στις ιδιαίτερες ταυτότητες, το υπόβαθρο και τις εμπειρίες που φέρνει ο/η κάθε μαθητής/ρια ή το κάθε μέλος του προσωπικού στο εκπαιδευτικό περιβάλλον. Σε ένα πλαίσιο που είναι ενημερωμένο/ευαισθητοποιημένο ως προς το τραύμα, η διαφορετικότητα δεν αφορά μόνο τον σεβασμό των διαφορετικών πολιτισμών, φυλών, εθνοτήτων, γλωσσών, φύλων και κοινωνικοοικονομικών υποβάθρων, αλλά και την κατανόηση και αντιμετώπιση των ποικίλων τρόπων με τους οποίους το τραύμα και οι αντιξοότητες επηρεάζουν άτομα με διαφορετικό υπόβαθρο. Οι πολιτικές της διαφορετικότητας με γνώμονα το τραύμα αποσκοπούν στη δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος χωρίς αποκλεισμούς, όπου όλοι/ες οι μαθητές/ριες θα αισθάνονται σεβασμό και υποστήριξη, ιδίως εκείνοι/ες που μπορεί να έχουν αντιμετωπίσει διάφορες μορφές τραύματος.

ΓΙΑΤΙ ΜΙΛΑΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΤΡΑΥΜΑ;

1. Αναγνώριση των διαφορετικών εμπειριών με το τραύμα

Η προσέγγιση της διαφορετικότητας με γνώμονα το τραύμα αναγνωρίζει ότι οι εμπειρίες από το τραύμα διαφέρουν ευρέως με βάση πολιτισμικούς, κοινωνικοοικονομικούς και προσωπικούς παράγοντες. Για παράδειγμα, οι μαθητές/ριες από περιθωριοποιημένες κοινότητες μπορεί να επηρεάζονται δυσανάλογα από φαινόμενα όπως η φτώχεια, η βία ή οι διακρίσεις, ενώ άλλοι/ες μπορεί να βιώνουν τραύμα που σχετίζεται με την οικογενειακή αστάθεια, προβλήματα υγείας ή τον εκτοπισμό. Κατανώντας ότι το τραύμα εκδηλώνεται με διαφορετικό τρόπο σε διαφορετικά υπόβαθρα, οι εκπαιδευτικοί και οι διοικητικοί υπάλληλοι θα είναι σε θέση να ανταποκρίνονται με μεγαλύτερη ενσυναίσθηση και αποτελεσματικότητα, προσαρμόζοντας την υποστήριξή τους στις ατομικές ανάγκες. Μια πολιτική για το τραύμα με γνώμονα τη διαφορετικότητα αναγνωρίζει αυτές τις διαφορές και επιδιώκει να παρέχει μια ολοκληρωμένη απάντηση που να αποφεύγει τις ενιαίες λύσεις, προωθώντας μια εξατομικευμένη φροντίδα για κάθε μαθητή/ρια.

2. Πρακτικές ευαισθητοποιημένες ως προς τις πολιτισμικές διαφορές και το τραύμα

Τα σχολεία με ισχυρή πολιτική διαφορετικότητας, τα οποία είναι ευαισθητοποιημένα ως προς το τραύμα, εφαρμόζουν πρακτικές που ανταποκρίνονται πολιτισμικά για την καλύτερη υποστήριξη των μαθητών/ριών από όλες τις κοινωνικές ομάδες. Αυτό περιλαμβάνει την κατανόηση και το σεβασμό των πολιτισμικών αξιών, της οικογενειακής δυναμικής, των γλωσσικών προτιμήσεων και άλλων προσωπικών ή κοινοτικών παραγόντων που επηρεάζουν τις εμπειρίες και τις συμπεριφορές των μαθητών/ριών. Οι πρακτικές που ανταποκρίνονται πολιτισμικά σε ένα περιβάλλον ευαίσθητο ως προς το τραύμα μπορεί να περιλαμβάνουν πολύγλωσσες υπηρεσίες υποστήριξης, δυνατότητες συμμετοχής της οικογένειας που να αντικατοπτρίζουν τις πολιτισμικές προτιμήσεις και επανορθωτικές πρακτικές που σέβονται τις πολιτισμικές αξίες γύρω από τη θεραπεία και τη συμμετοχή στην κοινότητα. Επιπλέον, η εκπαίδευση του προσωπικού σε θέματα πολιτισμικής επάρκειας και ευαισθητοποίησης σε θέματα τραύματος είναι ζωτικής σημασίας, καθώς ενισχύει την ικανότητα των εκπαιδευτικών να αποφεύγουν προκαταλήψεις και παρεξηγήσεις που διαφορετικά θα μπορούσαν να εμποδίσουν την ικανότητα των μαθητών να αισθάνονται ασφάλεια και υποστήριξη.

3. Συμπεριληπτική εκπροσώπηση σε πολιτικές και πρακτικές

Η πολιτική της διαφορετικότητας στα σχολεία με γνώμονα το τραύμα δεσμεύεται για μια εκπροσώπηση χωρίς αποκλεισμούς σε όλες τις πτυχές της σχολικής πολιτικής, διασφαλίζοντας ότι οι διαφορετικές φωνές θα συμπεριλαμβάνονται στη λήψη αποφάσεων και ότι όλοι/λες οι μαθητές/τριες θα αισθάνονται ότι εκπροσωπούνται στο πρόγραμμα σπουδών και στη σχολική κουλτούρα. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει τη διασφάλιση ότι το αναγνωστικό υλικό, οι παρουσιάσεις και οι σχολικές δραστηριότητες θα αντικατοπτρίζουν ένα ευρύ φάσμα πολιτισμών, ιστοριών και απόψεων. Όταν οι μαθητές/τριες βλέπουν τον εαυτό τους να αντανakλάται στο σχολικό περιβάλλον, είναι πιο πιθανό να νιώσουν μια αίσθηση του ανήκειν και εμπιστοσύνης, ζωτικής σημασίας σε περιβάλλοντα ευαίσθητα στο τραύμα. Οι πολιτικές που προωθούν ενεργά τη συμπερίληψη περιορίζουν το αίσθημα απομόνωσης και ενισχύουν την ψυχική ανθεκτικότητα, βοηθώντας τους μαθητές και τις μαθήτριες που αισθάνονται περιθωριοποιημένοι/ες να συμμετάσχουν στο εκπαιδευτικό και κοινωνικό περιβάλλον.

4. Ισότητα στην πρόσβαση σε πόρους και υποστήριξη

Η ισότητα βρίσκεται στο επίκεντρο της πολιτικής της διαφορετικότητας στα σχολεία με γνώμονα το τραύμα, πράγμα που σημαίνει ότι πρέπει να παρέχεται σε όλους τους μαθητές πρόσβαση στους απαραίτητους πόρους, ανεξάρτητα από το υπόβαθρο ή τις εμπειρίες τους. Οι πολιτικές διαφορετικότητας με γνώμονα το τραύμα δίνουν έμφαση στην ισότιμη πρόσβαση σε πόρους ψυχικής υγείας, συμβουλευτική, προγράμματα καθοδήγησης, ακαδημαϊκή υποστήριξη και εξωσχολικές ευκαιρίες. Αυτή η δίκαιη προσέγγιση αναγνωρίζει ότι ορισμένοι/νες μαθητές/τριες μπορεί να χρειάζονται πρόσθετη υποστήριξη για να ξεπεράσουν τα εμπόδια που σχετίζονται με το τραύμα ή τη συστημική ανισότητα. Η διασφάλιση ότι αυτοί οι πόροι είναι προσβάσιμοι και προσαρμοσμένοι στις ιδιαίτερες ανάγκες διαφορετικών μαθητών/τριων συμβάλλει στον μετριασμό των μακροπρόθεσμων επιπτώσεων του τραύματος και προάγει ένα δικαιότερο εκπαιδευτικό τοπίο όπου όλοι οι μαθητές και όλες οι μαθήτριες θα έχουν την ευκαιρία να επιτύχουν.

5. Συνεχής αναστοχασμός και κοινοτική δέσμευση

Η πολιτική της διαφορετικότητας στα σχολεία με γνώμονα το τραύμα είναι μια δυναμική, εξελισσόμενη δέσμευση. Τα σχολεία πρέπει να αξιολογούν τακτικά τις πρακτικές τους για να διασφαλίζουν ότι θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες ενός ολοένα και πιο ποικιλόμορφου μαθητικού σώματος, προσαρμόζοντας τις πολιτικές τους καθώς προκύπτουν νέες προκλήσεις ή γνώσεις. Η δέσμευση αυτή περιλαμβάνει συνεχή διάλογο με τους μαθητές και τις μαθήτριες, τις οικογένειες και τα μέλη της κοινότητας που προέρχονται από διαφορετικά υπόβαθρα, ώστε να διασφαλίζεται ότι οι φωνές τους ακούγονται και γίνονται σεβαστές. Οι βρόχοι ανατροφοδότησης, οι επιτροπές διαφορετικότητας και οι συνεργασίες με τοπικές πολιτιστικές οργανώσεις μπορούν να

βοηθήσουν τα σχολεία να παραμένουν ευαίσθητα στις ανάγκες της κοινότητας και να δεσμεύονται σε πρακτικές χωρίς αποκλεισμούς, με βάση την πληροφόρηση για το τραύμα.

Στην ουσία, η Πολιτική της Διαφορετικότητας στα σχολεία με γνώμονα το τραύμα αφορά τη δημιουργία ενός εκπαιδευτικού περιβάλλοντος όπου όλοι οι μαθητές και όλες οι μαθήτριες, ανεξάρτητα από το υπόβαθρο ή τις εμπειρίες τους, θα αισθάνονται ασφάλεια, σεβασμό, κατανόηση και υποστήριξη. Ενσωματώνοντας πρακτικές πολιτισμικής ανταπόκρισης, ισότητας και συμπερίληψης στο πλαίσιο της πληροφόρησης για το τραύμα, τα σχολεία μπορούν να οικοδομήσουν ισχυρά θεμέλια για τη σχολική και προσωπική επιτυχία, προωθώντας την ανθεκτικότητα και την πραγματική αίσθηση του ανήκειν για κάθε μαθητή/τρια.

Η δημιουργία ενός ευαίσθητου στο τραύμα σχολικού περιβάλλοντος απαιτεί μια ολιστική προσέγγιση που ενσωματώνει προβληματισμό, συνεργασία και προληπτικές στρατηγικές. Ενώ ο συνεχής αναστοχασμός και η εμπλοκή της κοινότητας θέτουν τα θεμέλια για πρακτικές ανταπόκρισης, η αποτελεσματικότητα μιας προσέγγισης με γνώμονα το τραύμα εξαρτάται σημαντικά από τις γνώσεις και την ετοιμότητα του σχολικού προσωπικού. Οι εκπαιδευτικοί, οι διοικητικοί υπάλληλοι και το προσωπικό υποστήριξης πρέπει να είναι εφοδιασμένοι/νες με τις απαραίτητες δεξιότητες, τους πόρους και την κατανόηση για να αντιμετωπίζουν τις πολύπλοκες ανάγκες των μαθητών/τριων, ιδίως εκείνων που έχουν πληγεί από τραύμα.

Στις επόμενες ενότητες παρουσιάζονται συνοπτικά οι έξι βασικοί τομείς που είναι απαραίτητοι για τη δημιουργία ενός σχολικού περιβάλλοντος με ευαισθησία στο τραύμα. Κάθε τομέας αναπτύσσεται διεξοδικά στην αναλυτική Εργαλειοθήκη Πολιτικής, συνδυάζοντας θεωρητικές γνώσεις με πρακτικά εργαλεία και στρατηγικές για την υποστήριξη εκπαιδευτικών, διοικητικών στελεχών και όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

Το παρόν έγγραφο, ωστόσο, παρουσιάζει την πλήρη έκδοση των βασικών συστάσεων για τα διάφορα επίπεδα που διατίθενται επίσης στη λεπτομερή εργαλειοθήκη. Αυτές οι συστάσεις είναι προσαρμοσμένες ώστε να παρέχουν έναν συνοπτικό οδικό χάρτη για την εφαρμογή πρακτικών με βάση την πληροφόρηση για το τραύμα, ενώ παράλληλα ενθαρρύνουν την περαιτέρω διερεύνηση των ολοκληρωμένων πόρων που είναι διαθέσιμοι στο πλήρες έγγραφο.

ΤΟΜΕΑΣ 1. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Εκπαιδευτικές ενότητες και δραστηριότητες για την ευαισθητοποίηση και την αντιμετώπιση του τραύματος.

Επαγγελματική ανάπτυξη μέσω σχεδιασμού και σχετικών πόρων.

Στρατηγικές για συνεχή υποστήριξη και εποπτεία.

ΤΟΜΕΑΣ 2. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΝΟΣ ΑΣΦΑΛΟΥΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Κατευθυντήριες γραμμές για την προώθηση ενός σχολικού περιβάλλοντος συναισθηματικής και σωματικής ασφάλειας.

Βέλτιστες πρακτικές για τη διαχείριση της τάξης.

Στρατηγικές για την προώθηση της συμπερίληψης, της διαφορετικότητας και της πολιτισμικής ευαισθησίας.

ΤΟΜΕΑΣ 3. ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

Πόροι στο πρόγραμμα σπουδών για την κοινωνική και συναισθηματική μάθηση (SEL).

Δραστηριότητες και ασκήσεις για την **ενίσχυση της ψυχικής ανθεκτικότητας και μηχανισμών διαχείρισης.**

Μέθοδοι για την ενσωμάτωση της SEL στις καθημερινές δραστηριότητες της τάξης.

ΤΟΜΕΑΣ 4. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ/ΦΡΟΝΤΙΣΤΕΣ

Κατηγορίες φροντιστών των παιδιών MRD (μεταναστευτικών, προσφυγικών και εκτοπισμένων κοινοτήτων).

Στρατηγικές επικοινωνίας για τη συνεργασία με τις οικογένειες.

Πόροι για την εκπαίδευση και την υποστήριξη της οικογένειας.

Προσεγγίσεις για τη συμμετοχή των μαθητών στη δημιουργία μιας σχολικής κουλτούρας με ευαισθησία στο τραύμα.

ΤΟΜΕΑΣ 5. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Πηγές προγράμματος σπουδών για την κοινωνικο-συναισθηματική μάθηση (SEL).

Δραστηριότητες και ασκήσεις για την **οικοδόμηση της ανθεκτικότητας και των δεξιοτήτων αντιμετώπισης**

Μέθοδοι για την εφαρμογή του SEL στις καθημερινές δραστηριότητες της τάξης.

ΤΟΜΕΑΣ 6. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΝΑΓΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ

Εργαλεία για τον προσδιορισμό της αποτελεσματικότητας της χρήσης των μεθόδων SEL στο σχολικό περιβάλλον

Λίστες ελέγχου και πρότυπα για την παρακολούθηση της προόδου των μαθητών κατά τη χρήση των τεχνικών SEL.

ΤΟΜΕΑΣ 7.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

A- ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΜΑΘΗΤΕΣ/ΤΡΙΕΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ, ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΚΤΟΠΙΣΜΕΝΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (MRD)

Οι δάσκαλοι/λες βρίσκονται στην πρώτη γραμμή όσον αφορά τη δημιουργία μιας εμπειρίας στην τάξη που να ανταποκρίνεται στο τραύμα. Οι καθημερινές αλληλεπιδράσεις τους με μαθητές/τριες MRD διαμορφώνουν μια αίσθηση ασφάλειας, και ανήκειν και ενδυναμώνουν τη σχολική αυτοπεποίθηση των μαθητών/τριων.

1. Ενσωμάτωση της ευαισθητοποίησης για το τραύμα και του συναισθηματικού γραμματισμού στις πρακτικές της τάξης

Ενθαρρύνετε ανοιχτές συζητήσεις για τα συναισθήματα και τις τεχνικές αυτορρύθμισης. Η εισαγωγή του συναισθηματικού γραμματισμού μέσω δραστηριοτήτων όπως ο «Τροχός των συναισθημάτων» βοηθά τους μαθητές και τις μαθήτριες να εκφράσουν τα συναισθήματά τους και να κατανοήσουν τις εμπειρίες των άλλων, καλλιεργώντας ένα περιβάλλον ενσυναίσθησης και υποστήριξης.

2. Χρήση επανορθωτικών προσεγγίσεων για την αντιμετώπιση προκλήσεων συμπεριφοράς

Προσεγγίστε την πειθαρχία με ενσυναίσθηση, εφαρμόζοντας επανορθωτικές πρακτικές που εστιάζουν στην κατανόηση και την αντιμετώπιση προβλημάτων στη συμπεριφορά. Αυτό μειώνει τις τιμωρητικές αντιδράσεις και επιτρέπει στους/τις μαθητές/τριες να μαθαίνουν από τις συγκρούσεις με εποικοδομητικό, υποστηρικτικό τρόπο.

3. Καθιέρωση σαφών ρουτινών και προβλέψιμων διαδικασιών στην τάξη

Οι τάξεις με ευαισθησία στο τραύμα επωφελούνται από προβλέψιμες ρουτίνες, οι οποίες βοηθούν τους μαθητές και τις μαθήτριες να αισθάνονται ασφάλεια. Η παροχή οπτικών χρονοδιαγραμμάτων, η προειδοποίηση για αλλαγές και η ευελιξία στη δομή της τάξης μπορούν να βοηθήσουν τους/τις μαθητές/τριες που έχουν υποστεί τραύμα να αισθάνονται πιο άνετα και να συμμετέχουν.

4. Ενθαρρύνετε θετικές σχέσεις μεταξύ συνομηλίκων και ομαδικές δραστηριότητες χωρίς αποκλεισμούς

Πρωθήστε δραστηριότητες που να καλλιεργούν τη συνεργασία και την αλληλοϋποστήριξη, όπως ομαδικά έργα και καθοδήγηση από συμμαθητές/τριες, για να δημιουργήσετε μια αίσθηση κοινότητας. Για τους/τις μαθητές/τριες MRD, αυτές οι θετικές αλληλεπιδράσεις μπορούν να ενισχύσουν την αίσθηση του ανήκειν και να μειώσουν τα αισθήματα απομόνωσης.

Β- ΣΧΟΛΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Οι διευθυντές των σχολείων έχουν άμεση επίδραση στην εφαρμογή πρακτικών που να λαμβάνουν υπόψη το τραύμα και στη δημιουργία μιας σχολικής κουλτούρας χωρίς αποκλεισμούς. Οι ακόλουθες συστάσεις καθοδηγούν τους διευθυντές των σχολείων στην προώθηση ενός υποστηρικτικού περιβάλλοντος για τους μαθητές και τις μαθήτριες που έχουν πληγεί από τραύμα.

1. Ανάπτυξη και εφαρμογή σχολικών πολιτικών με ευαισθησία στο τραύμα

Οι διευθυντές των σχολείων θα πρέπει να θεσπίσουν πολιτικές που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των μαθητών/ριών που βιώνουν τραύματα, όπως επανορθωτικές προσεγγίσεις πειθαρχίας, ευέλικτες πολιτικές φοίτησης και ασφαλείς χώρους εντός του σχολείου. Οι σαφείς, ευαίσθητες στο τραύμα πολιτικές μπορούν να βοηθήσουν τους μαθητές και τις μαθήτριες να αισθάνονται ασφάλεια και υποστήριξη.

2. Προτεραιότητα στην επαγγελματική ανάπτυξη σε πρακτικές με βάση το τραύμα

Οι ηγέτες των σχολείων θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι όλο το προσωπικό, από τους/τις εκπαιδευτικούς έως το προσωπικό υποστήριξης, εκπαιδεύεται σε προσεγγίσεις που βασίζονται στην πληροφόρηση για το τραύμα και για τα προγράμματα SEL. Τα τακτικά εργαστήρια και η μετεκπαίδευση μπορούν να βοηθήσουν στη διατήρηση μιας συνεπούς κατανόησης του τραύματος και να παρέχουν πρακτικά εργαλεία στο προσωπικό για την αποτελεσματική υποστήριξη των μαθητών/τριών.

3. Προώθηση μιας κουλτούρας συμπερίληψης και μιας πολιτικής για τη διαφορετικότητα στις σχολικές εκδηλώσεις

Η προώθηση ενός περιβάλλοντος που να εξυμνεί την διαφορετικότητα, να ενθαρρύνει την ενσυναίσθηση και να σέβεται τις ιδιαίτερες εμπειρίες των μαθητών/ριών MRD. Οι διευθυντές των σχολείων θα πρέπει να οργανώνουν σχολικές δραστηριότητες που προωθούν την κατανόηση, όπως γιορτές διαφορετικότητας και εργαστήρια ενσυναίσθησης, για να δημιουργήσουν μια συνεκτική σχολική κοινότητα χωρίς αποκλεισμούς.

4. Δημιουργία δικτύων υποστήριξης για εκπαιδευτικούς και λοιπό προσωπικό

Παροχή πόρων ψυχικής υγείας και δικτύων υποστήριξης από ομότιμους για τους/τις εκπαιδευτικούς και το προσωπικό που εργάζονται στενά με μαθητές/τριες MRD. Τα υποστηρικτικά δίκτυα μειώνουν το άγχος και βελτιώνουν την ανθεκτικότητα των εκπαιδευτικών, επιτρέποντάς τους να υποστηρίξουν αποτελεσματικότερα τους μαθητές και τις μαθήτριες.

Γ- ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ, ΔΗΜΟΙ, ΤΜΗΜΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ)

Αναφορικά με τη δημιουργία βιώσιμης και ολοκληρωμένης υποστήριξης στα σχολεία, οι εθνικοί ενδιαφερόμενοι φορείς διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην ανάπτυξη πολιτικής, στην κατανομή της χρηματοδότησης και στην παροχή πόρων. Ακολουθούν ορισμένες συστάσεις:

1. Ενσωμάτωση των πρακτικών με βάση το τραύμα και των προγραμμάτων SEL στις εθνικές εκπαιδευτικές πολιτικές

Τα υπουργεία παιδείας θα πρέπει να προωθήσουν την κατάρτιση και τις πρακτικές με γνώμονα το τραύμα ως μέρος των εθνικών εκπαιδευτικών πολιτικών. Θα πρέπει να υποστηρίζουν τις στρατηγικές SEL ενσωματώνοντας την SEL στο σχολικό πρόγραμμα σπουδών και εμπλέκοντας ολόκληρη τη σχολική κοινότητα (εκπαιδευτικούς, οικογένειες και μαθητές/τριες). Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει συγκεκριμένες κατευθυντήριες γραμμές για την υποστήριξη των μαθητών MRD και τη διασφάλιση ότι η ευαισθησία ως προς το τραύμα γίνεται βασικό συστατικό της σχολικής κουλτούρας.

2. Καθιέρωση προγραμμάτων χρηματοδότησης για πόρους και κατάρτιση με ευαισθησία στο τραύμα

Παροχή ειδικών ροών χρηματοδότησης σε σχολεία και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα για την υποστήριξη προγραμμάτων με βάση την πληροφόρηση για το τραύμα. Τα κονδύλια έχουν τη δυνατότητα να υποστηρίξουν την κατάρτιση του προσωπικού, τους πόρους ψυχικής υγείας, τις προσαρμογές στην τάξη και τις πρωτοβουλίες προσέγγισης της κοινότητας, ιδίως σε περιοχές με υψηλό αριθμό μαθητών/τριων MRD.

3. Προώθηση της διυπηρεσιακής συνεργασίας για την ολοκληρωμένη υποστήριξη των μαθητών/ριών

Διευκόλυνση συνεργασιών μεταξύ σχολείων, παρόχων υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικών υπηρεσιών, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι μαθητές/τριες MRD θα έχουν πρόσβαση σε ψυχική υγεία, κοινωνική και νομική υποστήριξη. Η διατομεακή συνεργασία μπορεί να ενισχύσει την ικανότητα των σχολείων να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στις πολύπλοκες ανάγκες των μαθητών/τριων MRD.

4. Δημιουργία προτύπων παρακολούθησης και αξιολόγησης για προγράμματα με βάση το τραύμα

Ανάπτυξη εθνικών προτύπων για την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας των πρακτικών που βασίζονται στην πληροφόρηση για το τραύμα στα σχολεία. Οι τακτικές αξιολογήσεις και η συλλογή δεδομένων μπορούν να βοηθήσουν στον εντοπισμό των τομέων που χρήζουν βελτίωσης και να στηρίξουν τις προσαρμογές της πολιτικής με βάση συγκεκριμένα στοιχεία.

Δ- ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (ΕΥΡ. ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΕΥΡ. ΧΩΡΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ, ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ)

Αναφορικά με την προώθηση μιας συνεπούς και αποτελεσματικής προσέγγισης της εκπαίδευσης με ευαισθησία στο τραύμα σε όλα τα κράτη μέλη, οι ευρωπαϊκοί φορείς διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία ενιαίων πολιτικών, στην ενθάρρυνση της διασυνοριακής συνεργασίας και στην παροχή βασικών πόρων. Αυτές οι συστάσεις βασίζονται στο πλαίσιο της ΕΕ, όπως η εστίαση του Ευρωπαϊκού Εκπαιδευτικού Χώρου στην ευημερία στα σχολεία και οι συστάσεις του Συμβουλίου της ΕΕ σχετικά με τις διαδρομές προς τη σχολική επιτυχία. Ακολουθούν ορισμένες συστάσεις:

1. Θέσπιση ευρωπαϊκών κατευθυντήριων γραμμών για την εκπαίδευση με βάση το τραύμα και την κοινωνικο-συναισθηματική μάθηση (SEL)

Τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα θα πρέπει να συνεργαστούν για τη δημιουργία κοινών κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τις πρακτικές και τη SEL που να βασίζονται στην πληροφόρηση για το τραύμα και να ευθυγραμμίζονται με την ποικιλομορφία των αναγκών στα κράτη μέλη. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να περιλαμβάνουν συνιστώμενες πρακτικές για την υποστήριξη των μεταναστών, των προσφύγων και των εκτοπισμένων μαθητών/τριών (MRD) και θα πρέπει να ενθαρρύνουν τα σχολεία και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα να υιοθετήσουν μια κουλτούρα ευαισθησίας ως προς το τραύμα που δίνει προτεραιότητα στη συναισθηματική ευημερία.

2. Δημιουργία προγραμμάτων χρηματοδότησης για διασυνοριακή κατάρτιση και πόροι σε πρακτικές ευαίσθητες στο τραύμα

Καθορισμός ειδικής χρηματοδότησης από προγράμματα όπως το Erasmus+ και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο για τη στήριξη πρωτοβουλιών με βάση την πληροφόρηση για το τραύμα, με έμφαση στην κατάρτιση, τους πόρους του προγράμματος σπουδών και τα προγράμματα σε επίπεδο σχολείου. Αυτοί οι πόροι θα πρέπει να επικεντρωθούν σε περιοχές με υψηλή συγκέντρωση μαθητών/τριων MRD και να προωθήσουν την ισότητα στην εκπαιδευτική πρόσβαση και την υποστήριξη της ψυχικής υγείας.

3. Προώθηση περιφερειακών και διασυνοριακών δικτύων για την ανταλλαγή γνώσεων

Υποστήριξη της ανάπτυξης περιφερειακών δικτύων και προγραμμάτων ανταλλαγής για εκπαιδευτικούς, σχολικούς ηγέτες και υπεύθυνους χάραξης πολιτικής για την ανταλλαγή γνώσεων, στρατηγικών και επιτυχιών σε πρακτικές με βάση την πληροφόρηση για το τραύμα. Συνδέοντας σχολεία, δήμους και ΜΚΟ πέρα από τα σύνορα, οι ενδιαφερόμενοι φορείς σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα μπορούν να προωθήσουν τη συνεπή εφαρμογή της εκπαίδευσης με βάση το τραύμα και να αξιοποιήσουν τις διαφορετικές εμπειρίες.

4. Ανάπτυξη προτύπων για την αξιολόγηση και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με προγράμματα με βάση το τραύμα σε ευρωπαϊκό επίπεδο

Καθιέρωση ευρωπαϊκών προτύπων για την αξιολόγηση των προγραμμάτων στα σχολεία με βάση την πληροφόρηση για το τραύμα, τα οποία τα κράτη μέλη θα μπορούν να προσαρμόζουν στο εκάστοτε εθνικό πλαίσιο. Η τακτική αξιολόγηση και η ανταλλαγή δεδομένων σχετικά με πρακτικές ευαισθητοποιημένες στο τραύμα θα ενισχύσουν τη διαφάνεια, θα βοηθήσουν στον εντοπισμό αποτελεσματικών στρατηγικών και θα ενθαρρύνουν προσαρμογές βασισμένες σε συγκεκριμένα στοιχεία για την καλύτερη κάλυψη των αναγκών όλων των μαθητών/τριων, ιδίως των πληθυσμών MRD.

Οι συστάσεις αυτές παρέχουν έναν οδικό χάρτη για τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού σχολικού περιβάλλοντος ευαισθητοποιημένου ως προς το τραύμα, ενθαρρύνοντας τους ενδιαφερόμενους σε κάθε επίπεδο να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στην οικοδόμηση σχολείων με ευαισθησία στο τραύμα. Μέσω της συνεργασίας τους, οι ηγέτες της ΕΕ και των κρατών μελών, οι διευθυντές/ντρίες των σχολείων και οι εκπαιδευτικοί μπορούν να δημιουργήσουν ένα ισχυρό σύστημα υποστήριξης που να ενισχύει την επιτυχία και την ευημερία όλων των μαθητών/τριων.

ENABLE

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αποποίηση ευθύνης: Το έργο χρηματοδοτήθηκε με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η παρούσα δημοσίευση αντικατοπτρίζει τις απόψεις μόνο του συγγραφέα και η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν. Αριθμός έργου: 2022-1-FR01-KA220-SCH-000087053